

Το 1821 οι Τούρκοι εκτέλεσαν τους δύο ανώτατους θρησκευτικούς ηγέτες. Τον Έλληνα

Ο Έλληνας θρησκευτικός ηγέτης απαχονίστηκε για τη ελευθερία του Γένους του, ενώ ο Τούρκος θρησκευτικός ηγέτης

Γράφει ο συνεργάτης μας
Βασίλειος Κων/ντή Σχίζας.
Μέλος της Εταιρείας
Πελοποννησιακών
Σπουδών

Στα χρόνια της μακράς δουλείας τού Γένους μας στους Οθωμανούς, αφού κατελήφθη το κράτος, ηγέτης - Γενάρχης, του Έθνους στη συνείδηση των Ελλήνων ήταν ο **Οικουμενικός Πατριάρχης**. (Μιλέτ-μπασή, δηλαδή εθνάρχης των Ρωμιών τον αποκαλούσαν οι Τούρκοι). Στους Τούρκους ανώτατος θρησκευτικός ηγέτης ήταν ο **Σείχ - Ουλ- Ισλάμ** (Σείχούλι-ισλαμ), δηλαδή ο αντίστοιχος Πατριάρχης τους ως τον χαρακτηρίσουμε έτσι. Κατά την Επανάσταση των ραγιάδων το 1821 Πατριάρχης ήταν ο ιερομάρτυρας **Γρηγόριος Ε΄** και στους Τούρκους Σείχούλιισλαμ ήταν ο **Χατζή Χαλίλ Εφέντης**.

Επειδή η Οθωμανική αυτοκρατορία ήταν θεοκρατικό κράτος, όπως χαρακτηρίζεται και από τον λόγιο καθηγητή Αλέξανδρο Δεσποτόπουλο, ο Χατζή Χαλίλ Εφέντης είχε μεγάλο θεσμικό αξίωμα. Το 1821 ήταν τρίτος στην ιεραρχία μετά τον σουλτάνο **Μαχμούτ Β΄** και τον μεγάλο Βεζίρη (πρωθυπουργό) **Μπεντερλί Αλί Πασά**, ο οποίος με εντολή του Σουλτάνου εκτελέστηκε αφού δεν μπόρεσε να ελέγξει του ραγιάδες όταν αυτοί επαναστάτησαν. (Κυβέρνησε μόνο 34 ημέρες, από 26/3 έως 30/4/1821). Στη θέση του τοποθέτησαν τον **Σαλίχ Πασά** ο οποίος άφησε τον όχλο ελεύθερο για κάθε εγκληματική δράση.

Ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄, με κοσμικό όνομα **Γεώργιος Αγγελόπουλος**, ήταν αγροτόπαιδο από τη Δημητσάνα Γορτυνίας. Γεννήθηκε το 1746. Ήταν σαν Πατριάρχης αποφασιστικός, όσο αυτό ήταν δυνατόν, και προσπαθούσε για την μόρφωση των ραγιάδων και γενικά στο να προστατεύει το σκλαβωμένο Γένος.

Η αντιπάθεια των Τούρκων στο πρόσωπό του φαίνεται και από την βασανισμένη πορεία του ειδικά στο Πατριαρχείο. Από τα 24 χρόνια που ήταν Πατριάρχης, οι Τούρκοι τον εξόρισαν τα 19 από αυτά, και μόνο 5 χρόνια ήταν στο Φανάρι μέχρι που τελικά τον απαχόνισαν στη μεσαία πύλη του Πατριαρχείου την ημέρα τού Πάσχα το 1821, στις 10 Απριλίου, με το Ιουλιανό (παλιό) ημερολόγιο.

Ο Πατριάρχης ξεκίνησε τον μοναχικό του βίο από τη μονή του **Αγίου Διονυσίου στις νήσους Στροφάδες**. Στα χρόνια που ο **Μέγας Ναπολέων** είχε καταλάβει τα Επτάνησα, ο Γρηγόριος ήταν Μητροπολίτης Σμύρνης όταν στις 9 Μαΐου 1797 εκλέχτηκε και ανέλαβε τον Πατριαρχικό Θρόνο.

Ο σουλτάνος **Σελίμ** επειδή φοβόταν μήπως οι Γάλλοι καταλάβουν και την ηπειρωτική Ελλάδα, ανάγκασε τον Πατριάρχη και αυτός αμέσως έστειλε εγκύκλιο στους Επτανήσιους κατοίκους με την οποία κατηγορούσε τους Γάλλους για αθεΐα και τους συμβούλευε να στηρίξουν τους ομόδοξους Ρώσους οι οποίοι στη συνέχεια εκστράτευσαν και κατέλαβαν τα Επτάνησα το 1799 από τους Γάλλους.

Παράλληλα είχαν αρχίσει και οι προεπαναστατικές διεργασίες από Έλληνες του εξωτερικού. Θρησκευτικοί και πολιτικοί αντίπαλοι τού Γρηγορίου εκμεταλλευόμενοι τις διάφορες διεθνείς ανακατατάξεις, τον διέβαλαν στον σουλτάνο Σελίμ, ο οποίος το 1798 τον εκθρόνισε και είπαν τάχα ότι παραιτήθηκε. Πρώτα τον εξόρισαν στη **Χαλκηδόνα**, μετά για μικρό διάστημα στη **Δράμα** και από εκεί στη **Μονή Ιβήρων στο Άγιο Όρος**.

(Στη Δράμα οι Τούρκοι, τον επόμενο αιώνα, εξόρισαν και τον Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο τον οποίο, όταν επανήλθε στην έδρα του, τον κατακρεούργησαν με την καταστροφή της Ιωνίας το 1922). Μετά το θάνατο του Πατριάρχη **Καλλίνικου Ε΄** επανακλήθηκε και ανέλαβε τον Οικουμενικό Θρόνο. Ήταν 24 Σεπτεμβρίου 1806. (Σημειώνεται ότι ο Καλλίνικος Ε΄ είναι αυτός που με εντολή τού σουλτάνου, είχε αφορίσει τους κλέφτες οι οποίοι υπέστησαν φοβερούς διωγμούς από Τούρκους, Τουρκαλβανούς και από Έλληνες. Ο αφορισμός αυτός ήταν το «αγαθό» κίνητρο για τον καλόγερο

Ο εθνοϊερομάρτυς του Γένους Οικ. Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄

της Μονής Αιμαλών Δημητσάνας, ώστε να προδώσει τους έξι κλέφτες υπό τον αδελφό τού Κολοκοτρώνη **Γιάννο Ζορμπά** οι οποίοι ταμπούρωθηκαν στο λεγόμενο «**Ληνό των Κολοκοτρωναίων**» και μετά από σκληρή αντίσταση την 1η Φεβρουαρίου 1806 τους έκαψαν οι Τουρκαλβανοί με θειάφι).

Με απαίτηση του επικεφαλής των γενιτσάρων **Μουσταφά Μπαϊρακτάρ**, ο Γρηγόριος «ξανά-παραιτήθηκε» στις 10 Ιουλίου 1808 και πήγε για 10 χρόνια στη **Μονή Ιβήρων του Αγίου Όρους**.

Στις 18 Δεκεμβρίου 1818 τον «ξανά-κάλεσαν για τρίτη φορά στο Πατριαρχείο.

Στα σουλτανικά φερμάνια, όταν τον εξόριζαν, έγραφαν μεταξύ άλλων πως ήταν άνθρωπος ανίκανος και βίαιος!

Εν τω μεταξύ το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς τον επισκέφτηκε ο, εκ των 12 «Αποστόλων» της Φιλικής Εταιρείας, **Ιωάννης Φαρμάκης**, και προσπάθησε να τον μυσήσει στην Εταιρεία. Γράφει ο Φαρμάκης: «**Εδειξεν ευθύς ζωηρώτατον ενθουσιασμόν υπέρ του πνεύματος αυτής... νυχήθη από καρδίας...» και συνέστησε «να προσέξουν πολύ οι εταίροι μήπως βλάψουν αντί να ωφελήσουν την Ελλάδα...».**

Τέλος αρνήθηκε να γίνει μέλος στην Φιλική Εταιρεία επειδή όπως είπε, δεν μπορούσε να δώσει τον όρκο των φιλικών γιατί ήταν κληρικός.

Και για το χρόνο έναρξης της Επανάστασης είχε εκφράσει σοβαρές επιφυλάξεις. Αξίζει όμως να αναφερθεί η τοποθέτησή του σχετικά με την Επανάσταση, γεγονός που ερμηνεύει αν ήταν

πραγματικός ή παραπλανητικός ο αφορισμός, που έκανε ύστερα από καταναγκασμό από το Σουλτάνο **Μαχμούτ Β΄ Γαζή**.

Όταν ο μητροπολίτης **Δέρκων Γρηγόριος** του πρότεινε να πάνε στην Πελοπόννησο και να αναλάβουν την ηγεσία της Επανάστασης ο Πατριάρχης τού είπε: «**Κι εγώ ως κεφαλή του Έθνους και υμείς ως Σύνοδος οφείλομεν να αποθάνωμεν διὰ την κοινήν σωτηρίαν. Ο θάνατος ημών θα δώσει δικαίωμα εις την Χριστιανοσύνην να υπερασπίσει το Έθνος εναντίον τού τυράννου. Αλλ' αν υπάγωμεν ημείς να θαρρύνωμεν την Επανάστασιν, τότε θα δικαιώσωμεν τον σουλτάνον αποφασίσαντα να εξολοθρεύσει όλον το Έθνος...».**

Στις 23 Φεβρουαρίου 1821 οι Έλληνες επαναστάτησαν στη Μολδοβλαχία.

Ο καταδότης **Ασημάκης Θεοδώρου** πληροφόρησε την 1η Μαρτίου το σουλτάνο για την Επανάσταση του **Αλέξανδρου Υψηλάντη** και το σχέδιο των Φιλικών να πυρπολήσουν στην Κωνσταντινούπολη τον τουρκικό στόλο. Πίστεψαν ότι η Ρωσία υποκινούσε την Επανάσταση.

Στις 23 Μαρτίου, ο σουλτάνος Μαχμούτ Β΄ εξανάγκασε τον Πατριάρχη να αφορίσει τους επαναστάτες. Οι Πατριάρχες Γρηγόριος Ε΄ και ο Πολύκαρπος των Ιεροσολύμων συγκάλεσαν Κληρικολαϊκή Συνέλευση με συνολικά 72 επιφανείς Έλληνες, και υπέγραψαν τα αφοριστικά έγγραφα πάνω στην Αγία Τράπεζα, υπό την επίβλεψη ελληνόγλωσσων τουρκοκρατικών της σουλτανικής αυλής.

Ο **Αλέξανδρος Υψηλάντης** όμως ουδόλως ποθήηκε από τον αφορισμό γιατί τον έκρινε άκυρο αφού έγινε με χρήση βίας. Έγραψε: «**Ο Πατριάρχης βιαζόμενος υπό της Πόρτας σας στέλνει αφοριστικά... Εσείς, όμως, να τα θεωρείτε αυτά ως άκυρα, καθώς γίνονται με βίαν και δυναστείαν και άνευ της θελήσεως του Πατριάρ-**

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος προσεύχεται στο εσωτερικό της μεσαίας κλειστής πύλης του Πατριαρχείου στην οποία απαχόνισαν τον Γρηγόριο Ε΄ το Πάσχα του 1821.

χου...».

Τελικά ο Πατριάρχης στις 10 Απριλίου 1821 έλαβε από τον τουρκοκρατικό δραγουμάνο (διερμηνέα) **Σταυράκη Αριστάρχη** φερμάνι από τον σουλτάνο με το οποίο καθαιρείτο από τον Οικουμενικό Θρόνο, «**ως άπιστος και αγνώμων προς την Υψηλήν Πύλην**». Αμέσως τον συνέλαβαν, τον έκλεισαν στη φυλακή του **Μποσταντζιμπασση**,

τον βασάνισαν και κατόπιν τον «ξανά»-πήγαν στο Πατριαρχείο εν μέσω χλευασμών οχλοκρατούτων Τούρκων και Εβραίων του υποκόσμου. Το απομεσήμερο τον κρέμασαν από την κρεμάλα που είχαν στήσει στη μεσαία πύλη του Πατριαρχείου η οποία από εκείνη τη στιγμή παραμένει κλειστή «εις μνήμην του εθνοϊερομάρτυρα Γρηγορίου Ε΄».

Το σπίτι του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄ όπως είναι σήμερα στη Δημητσάνα Γορτυνίας.

Ο πασάς που διέταξε τον απαχονισμό του Πατριάρχη ήταν ο **Σαντραζάμ Αλή Πασάς**. Το μίσος της Τουρκίας για τον χριστιανισμό είναι άσβεστο. Ο **Κεμάλ Ατατούρκ** άλλαξε την ονομασία της οδού μπροστά από το Πατριαρχείο και από «**Πετρί Καπού**» που ήταν την μετονόμασε σε οδό «**Σαντραζάμ Αλή Πασά**». Το έκανε σε πείσμα των Ελλήνων επειδή σφράγισαν τη μεσαία πύλη του Πατριαρχείου με αριθμό 35/2 στην οποία απαχόνισαν τον Γρηγόριο Ε΄. Αριστερά της είναι η πρώτη πύλη με αριθμό 35/1 και δεξιά της η τρίτη με αριθμό 35/3. Σήμερα άλλαξαν πάλι το όνομα

αυτής της οδού.

Μαζί με το Οικουμενικό Πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄ οι Τούρκοι αφαίρεσαν τη ζωή στο ένα τρίτο από τους 23 Αρχιερείς που συνυπέγραψαν το αφοριστικό και πολλούς άλλους φυλάκισαν ή εξόρισαν.

Ας πάρουμε μια ανάσα με τους «γκιαούρικούς» στίχους του βραβευμένου από την Ακαδημία Αθηνών ποιητή **Γιώργου Χουλιάρα**:

Α, ρε Τουρκιά φαρμακερή σου τσίμπησα τον κώλο να 'ρθει να κάτσει ο Βαβαρός στον ζβέρκο μου απάνω.

Η Οθωμανική αυτοκρατορία όπως προελέθη ήταν θεοκρατικό κράτος με τρίτο στην τάξη θεσμό, αυτόν του Σείχούλιισλαμ. Δεν είχε όμως καμία πραγματική εξουσία, ούτε την αίγλη του Πατριάρχη. Τον διόριζε ο σουλτάνος γι' αυτό υπάκουε στις αποφάσεις της πανίσχυρης κρατικής εξουσίας. Στους δυτικούς ήταν σχεδόν αδιάφορος. Για τα μάτια του κόσμου εμφανιζόταν στις τελετές, στο πλευρό τού μεγάλου Βεζίρη.

Σε ορισμένες σοβαρές περιπτώσεις έπρεπε να γνωμοδοτήσει για πράξεις ή προθέσεις τού σουλτάνου, για το αν ήταν «**σύμφωνα**» με το Κοράνιο.

Ήταν ο Καδής (ιεροδικαστής).

Αυτό ακούγεται καλό, αλλά στην πράξη αν ο Σείχούλιισλαμ δεν συμφωνούσε με τον σουλτάνο... αλίμονο του, δολοπλοκούσαν και τού «έπαιρναν» το κεφάλι!

Ή πάλι ο σουλτάνος, προ των «δεσμευτικών» γνωμοδοτήσεων τού Σείχούλιισλαμ, απλά τις «προσπερνούσε» αντικαθιστώντας τόν «ανυπάκουο» θρησκευτικό ηγέτη, τοποθετώντας στη θέση του κάποιον άλλον «αχυράνθρωπο» όπως λέμε σήμερα! (Αυτές τις γνωμοδοτήσεις τις έλεγαν φτεφάδες).

Φαίνεται λοιπόν πως αυτός ο θεσμός δεν είχε πραγματική εξουσία μπροστά στην πανίσχυρη

Πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄ και τον Τούρκο Σείχουλισλάμη (καδή) Χατζή Χαλίλ Εφέντη

αποκεφαλίστηκε γιατί, χάριν δικαιοσύνης, έσωσε από γενική σφαγή τους Ραγιάδες. Αυτός ο Τούρκος παραδόξως ήταν καλός!

εξουσία του σουλτάνου.

Τελευταίος Σείχουλισλάμ στην Τουρκία ήταν το 1922 ο **Μεντενί Μεχμέτ Νουρί** τον οποίο καθαίρεσε ο **Κεμάλ Ατατούρκ** γιατί εξέδωσε έναν φετβά (γνωμάτευση) αντίθετη με τα σχέδιά του και μετά από λίγα χρόνια... εξαφανίστηκε από προσώπου της γης!

Στη ιστορία βέβαια του μουσουλμανικού κόσμου υπάρχουν και κάποιες λαμπρές εξαιρέσεις.

Ο Σείχουλισλάμ (Καδής) ήταν επίσης ο πρώτος των **Ουλεμάδων** δηλαδή εκείνων που εθεωρούντο αυθεντίες της θρησκευτικής γνώσης και μετάδοσης της θεωρίας του Ισλάμ και, προσοχή, της Δικαιοσύνης!

Ο θρυλικός Σείχουλισλάμ (ιεροδικαστής) **Χατζή Χαλίλ Εφέντης**, γεννήθηκε στην Αθήνα, και διέμενε στο διώροφο κτήριο της πανάρχαιας οδού Τριπόδων στον αριθμό 32 της Πλάκας. Συγκεκριμένα το κτήριο είναι στη διασταύρωση των οδών **Τριπόδων**, **Θέσπιδος** και **Σέλλεϋ**. (Υπόψη η οδός Τριπόδων έχει το ίδιο όνομα 2.500 χρόνια τώρα, από την αρχαιότητα και γι' αυτό το λόγο αναφέρεται και στο βιβλίο Γκίνες).

Σ' αυτό το σπίτι στεγαζόταν η στρατιωτική διοίκηση των Τούρκων και το λένε «σπίτι του καδή», του τελευταίου Οθωμανού Καδή (δικαστή) των Αθηνών.

Το κτήριο διασώζεται γιατί είναι κτισμένο πάνω σε αρχαιολογικό χώρο και έτσι τυχαίνει της προστασίας.

Ο **Χατζή Χαλίλ** είχε σπουδάσει στα καλλίτερα πανεπιστήμια της Ανατολής, είχε ταξιδέψει για πολλά χρόνια στα πνευματικά κέντρα του τότε κόσμου και έτσι οι σοβαρές μουσουλμανικές σπουδές του τον είχαν κατατάξει στον πλέον έγκυρο των γνώσεων του Κορανίου. Δεν είχε μόνο γνώσεις του **Κορανίου** αλλά μελετούσε και την **Αγία Γραφή** παράλληλα με την **Χατζιθ**. (Χατζιθ είναι συγκεντρωμένοι λόγοι και πράξεις του προφήτη τους Μωάμεθ και στο Ισλάμ είναι βασικό θεμέλιο μετά το Κοράνι).

Αυτός ο Καδής (κριτής) ήταν γόνος της οικογένειας των Αλφερανιδών. Αυτή η οικογένεια φημιζόταν για την τήρηση του Ιερού Νόμου, δηλαδή της πιστής τήρησης των εντολών του Κορανίου. Τέλος πάντων ήταν μια καλλιεργημένη, δίκαιη και ευγενική προσωπικότητα.

Ήταν και καλή τύχη η τοποθέτησή του στο ανώτατο θρησκευτικό αξίωμα την κατάλληλη στιγμή, για τους χριστιανούς των υπόδουλων λαών της χερσονήσου του Αίμου γιατί τους έσωσε από το βάρβαρο μαχαίρι των Τούρκων που ήθελαν να τους σφάξουν όλους, οπωσδήποτε τους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης!

Με τα επαναστατικά γεγονότα της Μολδοβλαχίας ο σουλτάνος Μαχμούτ Β΄ διόρισε στην Κωνσταντινούπολη Σείχουλισλάμ δηλαδή ιεροδικαστή τον **Χατζή Χαλίλ Εφέντη**, τον οποίο μετέθεσαν από την Αθήνα.

Ύστερα από μια φήμη, που δεν επιβεβαιώθηκε,

αλλά διαδόθηκε και έλεγε πως οι επαναστάτες έσφαξαν Τούρκους εμπόρους, ήταν αφορμή να αρχίσουν στην Κωνσταντινούπολη σφαγές των γκιαούρηδων από φανατικούς μουσουλμάνους.

Στα τζαμιά διάβασαν φιρμάνι (διαταγή) τού

για την επαναστατική κίνηση της Μολδοβλαχίας.

Ο Διονύσιος που ήταν και γιατρός τού Πατριάρχη, τον διαβεβαίωσε ότι ο Γρηγόριος ήταν αμέτοχος. Ο **Χατζή Χαλίλ Εφέντης** αρνήθηκε τελικά να υπογράψει την γνωμοδότηση της γενικής σφα-

κόλπο.

Στο πιθανό ερώτημα γιατί οι Εβραίοι συνέπραταν με τους Τούρκους εκείνη την εποχή σε βαρβαρότητα εναντίον των Ελλήνων, μια απάντηση δίνει ο μαρξιστής, ιστορικός **Ιωάννης Κορδάτος** ο οποίος γράφει: «Οι Εβραίοι υφίσταντο ανταγωνισμό των Ελλήνων στο εμπόριο, γι αυτό υπερέβαλλαν τους Τούρκους εις εκδηλώσεις μίσους». Κατάρτα! Οι δύο ιστορικοί λαοί της Μεσογείου αντί να ενώσουν τις δυνάμεις τους εναντίον της επέλασης των νομάδων της Μογγολίας, τους άφησαν να καταπατήσουν τα εδάφη και να εκδιώξουν από τις εστίες τους λαούς οι οποίοι δημιούργησαν τις βάσεις του πολιτισμού της ανθρωπότητας! Σημειώνει και το άλλο εξωφρενικό ο Κορδάτος: «Ο Εβραίος τραπεζίτης Χασκέλ είπε δημόσια ένα βράδυ σε κέντρο, ημώνων το ποτήρι του. «Σ' αυτή την κούπα θα πιώ το αίμα όλων των Φαναριωτών».

Τον **Χατζή Χαλίλ Εφέντη**, τον οποίο στο μεταξύ είχε καθαίρει, τον εξόρισε και άλλοι λένε στην Λήμνο, άλλοι στην Προύσα, άλλοι στην Καππαδοκία, άλλοι στο Αφιόν Καραχισάρ, δηλαδή σε προορισμούς στους οποίους δεν έφθασε ποτέ γιατί μετά από εξευτελισμούς και βασανιστήρια τον αποκεφάλισαν.

Οι Τούρκοι πανεπιστημιακοί στα βιβλία τους δεν αναφέρουν τίποτα, τον θεωρούν προδότη και λένε ότι πέθανε από εγκεφαλικό.

Το όνομα του **Χατζή Χαλίλ** πρέπει να αναφέρεται και να μνημονεύεται στα συγκλονιστικά γεγονότα της Επανάστασης του 1821 και ειδικά στην άρνηση για γενική σφαγή των Ελλήνων και τον απαγχονισμό του Πατριάρχη.

Η ενέργεια αυτού τού μουσουλμάνου ήταν καθαρά χριστιανική!

Ο ευαγγελιστής Ματθαίος μας λέει στο Ευαγγέλιο: «Ου πας ο λέγων μοι Κύριε Κύριε, εισελεύσεται εις την βασιλείαν των ουρανών, αλλ' ο ποιών το θέλημα του πατρός μου του εν ουρανοίς». Δηλαδή «εις την βασιλεία των ουρανών δεν θα εισέλθει καθένας, που απλά με προσφωνεί Κύριε, Κύριε, αλλά εκείνος που εφαρμόζει το θέλημα τού πατέρα μου που είναι στους ουρανοίς».

Ιστοριοδίφες και μελετητές της ιστορίας είχαν προτείνει στο παρελθόν να μετονομαστεί η οδός **Σέλλεϋ** της Αθήνας (στην Πλάκα) σε οδό **Χατζή Χαλίλ...**

Αλλά τα 400 χρόνια σκλαβιάς δεν ξεχνιούνται! Ακόμη η Τουρκία δεν αλλάζει, επαναλαμβάνεται και οι ηγέτες της ξεσηκώνουν τον όχλο αντί να τον κατευνάσουν, (ανατολίτικη νοοτροπία). Τα ίδια έκαναν στον Ελληνισμό της Κωνσταντινούπολης το Σεπτέμβριο του 1955, στα λεγόμενα «Σεπτεμβριανά».

Το 1965 ο **Τάσος Λειβαδίτης**, από την **Κοντοβάζαινα** Γορτυνίας, έγραψε πρόχειρα πάνω σε ένα πακέτο τσιγάρων κάποιους στίχους για την πολύπαθη Πατρίδα:

Πατρίδα,
είσαι γεννημένη από χωριάτες,
από φαρδιές σκληρές κοιλιές γυναικών,
από τις ροζιασμένες φούκτες των σκαφιιάδων.
Είσαι γεννημένη μέσ' από φωτιές, από κραυγές κ' αίματα
απ' αυτούς που πέσανε για σένα, χιλιάδες και χιλιάδες
και χάθηκαν για πάντα κάτω απ' το κόμα σου.
Όταν ο περσικός ξυλοκόπος κάθεται σε μια πέτρα
στην άκρη του δρόμου, την ώρα που βραδιάζει
δεν είναι μοναχός.

Ακούει κάτω απ' το κόμα του δρόμου να τον φωνάζει το αίμα σου.

Πατρίδα, είσαι γεννημένη απ' τούς πεθαμένους.

1821: Οι Τούρκοι κρέμασαν τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄ και κατέσφαξαν τους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης. (Πίνακας στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη).

σουλτάνου που καλούσε τους Τούρκους να οπλιστούν για να αντιμετωπίσουν τους Έλληνες ραγιάδες. Οι ουλεμάδες, δηλαδή οι μαθητές των ισλαμικών σχολών, ξεσήκωναν τους μουσουλμάνους στις γειτονιές οι οποίοι επιδόθηκαν σε ληστείες, φόνους και κάθε βιαιοπραγία.

Ο σουλτάνος στις 8 Μαρτίου 1821 συγκάλεσε «συνδιάσκεψη» (όλοι έλεγαν «να» σε ότι έλεγε), από τον πρωθυπουργό (μεγάλο Βεζίρη), τον αρχηγό των Γενίτσαρων, τον Σείχουλισλάμ (ανώτατο θρησκευτικό ηγέτη) **Χατζή Χαλίλ Εφέντη** και τον γραμματέα τού αυτοκρατορικού συμβουλίου και απόλυτα υποτακτικό του, **Χαλέτ** (ή Χουλέτ) **Εφέντη**, που ήταν και τραπεζίτης τού Βεζίρη. (Εδώ υπάρχει κάποια διασύνδεση με το εβραϊκό στοιχείο). Τον δολοφόλο **Χαλέτ**, ο οποίος διέβαλλε συνεχώς στο σουλτάνο τον **Χατζή Χαλίλ**, τελικά μετά από ένα χρόνο τον εξόρισαν, και τον αποκεφάλισαν.

Ο σουλτάνος εξοργισμένος από τα γεγονότα ανακοίνωσε την απόφασή του για γενική σφαγή των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης! Θεωρούσε όλους τους Έλληνες συνενόχους της επαναστατικής εξέγερσης.

Οι σύμβουλοι δεν τόλμησαν να διαφωνήσουν στους παραλογισμούς τού σουλτάνου

εκτός από έναν! Αυτός ήταν ο ανώτατος θρησκευτικός ηγέτης (Σείχουλισλάμ), ο νεοδιορισμένος για να υπακούσει στις εντολές τού σουλτάνου, ο ιεροδικαστής **Χατζή Χαλίλ Εφέντης**.

Αυτός ο Τούρκος δεν υπέγραψε κατ' αρχήν την γνωμοδότηση (φετβά) που ήταν «υποχρεωτική» για το σουλτάνο ώστε να αποφασίσει την εκτέλεση τού Πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄ και την γενική σφαγή των αθών ραγιάδων. Ζήτησε προθεσμία και μέσω του αρχιμανδρίτη τού Πατριαρχείου **Διονυσίου Πύρου** προσπάθησε να μάθει αν ο Πατριάρχης συνδεόταν με τον Υψηλάντη και αν είχε γνώση

γής γιατί σύμφωνα με το Κοράνι δεν επιτρέπεται να εκτελείται κάποιος αθώς για εγκληματικές πράξεις που διέπραξε κάποιος άλλος ένοχος συγγενής του.

Ο πανίσχυρος σουλτάνος... «έδωσε τη λύση». Αντικατέστησε τον **Χατζή Χαλίλ Εφέντη** με τον **Γιασιντιζάντε Αμνουλβαζάμην Εφέντη**. Αυτός ως

Ο καδής (ιεροδικαστής) Χατζή Χαλίλ Εφέντης προσπάθησε να σώσει τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄ από την κρεμάλα και τη σφαγή των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης. Το πλήρωσε με τη ζωή του.

Η θήκη ωρολογιού του ιεροδικαστή Χατζή Χαλίλ Εφέντη, εκτίθεται στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο των Αθηνών.

πειθήνιο όργανό του υπέγραψε το φετβά που προέβλεπε την εκτέλεση ορισμένων Μητροπολιτών και άλλων προσωπικοτήτων Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης. Έτσι άρχισαν οι σφαγές των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και απαγχονίσαν και τον Πατριάρχη τον οποίο άφησαν κρεμασμένο στη μεσαία πύλη του Πατριαρχείου και μετά τρεις ημέρες οι Εβραίοι **Λεβύ**, **Μουτάλ** και **Μπιτακί** αγόρασαν με 800 γρόσια το σκήνωμά του και αφού το έσυραν στα σοκάκια τελικά το έριξαν στον Κεράτιο

Το σπίτι του ιεροδικαστή Χατζή Χαλίλ Εφέντη όπως είναι σήμερα στην Αθήνα. Στην οδό Τριπόδων στην Πλάκα.